

DOI 10.51558/2490-3647.2023.8.2.625

UDK 78:373.3

Primljeno: 09. 03. 2023.

Izvorni naučni rad
Original scientific paper

Биљана М. Смаилагић

КОРЕЛАЦИЈА ПРОЦЈЕНА И ЗНАЊА О МУЗИЧКОЈ ТРАДИЦИЈИ УЧЕНИКА ПЕТИХ РАЗРЕДА БАЊАЛУЧКИХ ОСНОВНИХ ШКОЛА

Предмет овог истраживања је постојање корелације између двије значајне варијабле, а то су процјене ученика о традиционалном народном музичком стваралаштву и знања из ове области, али и између укрштених варијабли различитих компоненти. Истраживање је рађено на узорку од N=205 ученика петих разреда три основне школе у Бањој Луци. Истраживања су показала да су процјене и знања ученика повезани скоро у свим параметрима изузев народних инструмената и композитора чија корелација није статистички значајна. Такође, потпуно је потврђена хипотеза да постоји веза између свих параметара процјена народне музичке традиције (традиционалних народних пјесама, народних инструмената, музичких игара) као и са популарним дјечијим пјесмама. Активно бављење традиционалним музичким садржајем као и нова истраживања расвијетлиће значај присуства народне музичке традиције у основним школама.

Кључне ријечи: процјене; знања; традиционална музика; корелација; параметри.

1. УВОД

Много се говорило и говори о интердисциплинарном приступу у областима као што су етномузикологија и методика музичке културе. Научници из области етномузикологије бавили су се етномузиколошким проблемима, док су педагози

свој фокус неријетко усмјеравали на важност програмских садржаја као што су народне бројалице, народне дјечије игре, народни инструменти и слично. Све ово се дешава нажалост тек у ближој прошлости, а сви они који су се раније бавили истраживањем музичке традиције у основношколском образовању били су ограничени многим вањским факторима, понајвише недостатком научне литературе која би била релевантна у смислу статистичких показатеља: да ли дјеца воле музичку традицију, да ли је његују, а прије свега да ли је разумију, и низ других важних чинилаца које музичка традиција има за дјететов развој. На тај начин би се обезбједила „трајност знања и ефикасност његове примјене“ (Станковић-Јанковић 2012: 190).

Нема сумње да су истраживачи мање пажње посвећивали развоју научног мишљења о области традиционалног народног музичког стваралаштва. Претпоставља се да су се поједини аутори устручавали да дефинишу нове истраживачке задатке, јер нису имали довољно информација како би могли извести релевантне закључке када је ријеч о односу ученика према музичкој традицији. У том смислу важну улогу имају наставни планови и програми, јер значајније утичу на поклањање пажње традиционалној музици. Доследном имплементацијом и системским увођењем наставних садржаја у наставне планове и програме музичке културе, дошло би се до бољих резултата када су у питању ученичка знања из области о којој се у овом раду говори. Из поменутих разлога обављено је истраживање фокусирано на повезаност ученичких знања са процјенама (вредновањима) народне музичке традиције, како би нова сазнања утицала на другачији приступ креатора наставних планова и програма у којим би уважавали наглашену потребу за откривањем нових метода са циљем да се допринесе побољшању развоја музичке културе у школама те повећа број „музичких педагога који промовишу могућност упознавања народног музичког стваралаштва кроз област дјечијег музичког стваралаштва“ (Ковач и Чаушевић 2018: 158).

Највећим дијелом досадашња истраживања су била посвећена класичној „страној“ музици. Класична музика је била сигуран темељ за даљи музички развој кроз основношколско образовање ученика. Када се говори о Наставном плану и програму за четврти разред, циљеви и задаци програма не обухватају довољно традиционалну народну музику. На примјер потпуни је квантитативни несклад између познавања већег броја бројалица и пјесама у смислу савладавања и развијања осјећаја за ритам, у односу на упознавање дјела

композитора Ј. Хајдна, В. А. Моцарта, Ј. Ван Бетовена, П. И. Чајковског, С. Ст. Мокрањца (НПП 2021).

У важећем Наставном плану и програму музичке културе Републике Српске (2021. год.) предвиђене су народне дјечије пјесме за четврти разред: „Лазара мајка“, „Синоћ је куца лајала“, „Посакауша“, „У Ивана господара“, „Хоп, цупа“, „С оне стране Дунава“, „Ерско коло“ (дјечија народна игра), „Разгранала грана јоргована“, „Вита је јела до неба“ и „Ситна је киша падала“. За пети разред предвиђене су следеће народне дјечије пјесме: „Ћај, Ћиро“, „Ситна је киша падала“, „Разгранала грана јоргована“, „Кад је синоћ пао мрак“, „У Милице дуге трепавице“, „Дивна, Дивна“ и „Пастирче“. Што се тиче народних дјечијих игара, предложена је једна „Игра млинара“ и двије ауторске музичке игре „Тетка метка“ и „Рибар“ В. Томерлина.

У Наставном плану и програму за пети разред (НПП 2021) као општи циљеви наводе се: подстицај когнитивног, етичког и естетског развоја ученика, развијање позитивних емоција о припадности и заједништву, као и упознавање са културном баштином, при чему није наведено одређено теоријско знање које ученици треба да савладају. Од предложених народних дјечијих пјесама које се односе на практични рад са ученицима обухваћено је само седам народних пјесама што је недовољно у односу на број ауторских дјечијих пјесама којих има дванаест.¹ Народни инструменти су такође наведени у актуелном уџбенику иако би знање о њима било потребно уврстити и у исходе, из чега би произашле компетенције ученика из ове области.

Међутим, чињеница је да на подручју Бање Луке не постоје ни системска стручна усаршавања у области народне музичке традиције, а то би било веома значајно за квалитет рада професора разредне наставе на предмету Музичка култура. Јоргић наводи: „Планирање и програмирање стручног усавршавања наставника углавном се изводи „одозго“ и врло мало пажње се посвећује уважавању образовних потреба наставника и усклађивању тих потреба са научним и друштвеним образовним потребама“ (Јоргић 2015: 42). Како бисмо дошли до темељитијег рада у наставном процесу музичке културе, када је ријеч о програмском садржају традиционалног музичког наслеђа према тематским јединицама, морало би се више залагати за истраживања унутар основношколског образовања, како би у коначници и стручно усавршавање про-

1. Када се говори о исходима у наставним плановима и програмима, препорука би била да се исходи разраде како би професори разредне наставе имали јасније упуте у вези са традиционалним народним музичким наслеђем. Тиме би се олакшао њихов рад, а самим тим и побољшао квалитет процеса у савладавању знања.

фесора разредне наставе придонијело овом задатку.²

Са методолошког аспекта овај рад се бави недовољно истраженом темом при чему се првенствено говори о вези између процјена ученика о традиционалном народном музичком стваралаштву у параметрима традиционалних народних пјесама, народних инструмената, популарних дјечијих пјесама, важности традиционалне народне музике која се учи у основној школи, музичким играма и укупно параметрима о знањима ученика о традиционалним народним пјесмама, народним играма, народним бројалицама и знањима о композиторима. У задњих 30 година постоје радови на тему музичка традиција у Босни и Херцеговини и бившој Југославији (већином теренско, етномузиколошко и етнографско истраживање), које се није довољно инкорпорирало у наставне планове и програме музичке културе Републике Српске, што би било убудуће потребно урадити.

У посљедње вријеме врше се истраживања повезаности наставног садржаја унутар предмета, мотивисаност ученика за одређену област, али недовољно се обраћа пажња на то да ли знање ученика утиче на њихове процјене или вредновање појединих музичких садржаја у параметрима музичке традиције. У Републици Српској иако има сличних истраживања на подручју Бањалуке, у педагошком смислу их има недовољно, што значи да се овим подручјем треба више бавити.

Значење појма процјена је одређивање, утврђивање вриједности нечега (по слободној процјени), мишљење или суд о вриједностима (Jezikoslovac). У нашем случају то значи да ли ученици, ако познају одређену област, више вреднују то што знају. „Као и свако друго сазнање, и стицање знања у настави ора пролазити кроз етапе опажања, мишљења и практичног про-вјеравања (...) ученици опажају предмете и појаве, размишљају о њима и доносе одговарајуће судове и закључке и своја сазнања верификују примјењивањем у пракси“ (Педагошки лексикон 1967: 233). Стицање знања је дуготрајан процес па и када је ријеч о музичким садржајима (музичкој традицији) што изискује озбиљну разраду плана припреме. Из тог разлога дошло се на идеју да се реализује истраживање и статистичким поступцима утврди да ли заиста постоји повезаност међу ученичким процјенама и знањима о елементима музичке традиције као и између ученичких процјена о једном традиционалном музичком елементу у односу на ученичке процјене других музичко-традиционалних

2. Податке о истраживању на подручју Бање Луке нисмо пронашли а да су уско везани за знања ученика о традиционалном народном музичком наслеђу, као ни податке о стручном усавршавању наставника.

параметара (елемената). За даљи рад у сусрет новим сазнањима била би веома корисна метода опсервације, како би се утврдило на који начин би и путем посматрања ученика у разреду, али и информативним разговорима са учитељима сазнали како ученици најлакше стичу знања у овом сегменту образовања, јер постоји шира област традиционалног народног музичког стваралаштва које се не може испитати једним истраживањем; потребно их је много више. „У процесу примјене стечених знања ученици се оспособљавају за самосталан стваралачки рад, а стечена знања постају средство активног односа и дјеловања ученика на предмете и појаве у објективној стварности“ (Педагошки лексикон 1967: 197).

2. СРОДНА ИСТРАЖИВАЊА

Академски императив у радовима ове врсте јесте, између осталог, и да се наведу сродна истраживања на одабрану тему, у овом случају тему традиционална народна музика, или дио истраживања која су уско везана с темом. „Како је у народу присутна свијест о нестајању многобројних старих обичаја, као и промјенама унутар оних који се и даље одржавају, тако постоје и различита настојања којима се поједини од њих покушавају презентовати или чак „активирати“ на начин прилагођен данашњем времену“ (Важректаревић-Видакović 2004: 38). Како је у претходном цитату наглашено управо крајња намјера је да се традиција не заборави. „Очигледно је да су у новије вријеме зимски обичаји готово потпуно заборављени, тако да су те пјесме данашњој дјечи стране“ (Fracile 1987: 64). Навод Фрацилеа указује на то да се полако заборавља оно што је дјечи важно и инсистира да су веома корисна „системска истраживања за један дужи период“ (Ibid. 65). Све ово наговјештава један од праваца даљих етномузиколошких истраживања на терену, али, када је ријеч о истраживањима у школским клупама о овој теми претежно када се ради о подручју бањалучке регије, она су заиста оскудна за што су разлози наведени у претходном дијелу овог рада. Селма Феровић указује да је на подручју Босне и Херцеговине „пратила реализацију ових садржаја у наставној пракси, кроз присуство часовима, семинарима и активима наставника основних школа и гимназија, те смотрама културно-умјетничког стваралаштва младих у Кантону Сарајево. У почетку су ови садржаји од стране ученика били прихваћени као нешто помало смијешно, досадно ... што треба оставити у прошлости“ (Ferović 2006: 117). Током нашег истраживања уочена је радозналост и воља ученика да сарађују

са истраживачем, чак је примијећено да су жељни таквог садржаја. Међутим, Феровић даље истиче да радом са ученицима кроз часове музичке културе дјеца показују све већи интерес (Ibid. 117).

„Музички садржаји националног васпитања су традиционално музичко стваралаштво свога и других народа (традиционалне пјесме, игре са пјевањем и народни музички инструменти), патриотске пјесме свог народа, духовна и умјетничка национална музика“ (Павловић и Цицковић-Сарајлић 2018: 51). Потребно је нагласити и то да, поред разврставања садржаја музичке традиције, постоје и народне ношње које се могу радити кроз реализацију наставе музичке културе у разредној настави, али је и неопходно ученике упознати са подјелом садржаја на вокално и инструментално извођење традиционалне народне музике. „У раду са дјецом раног школског узраста потребно је да музичка игра са пјевањем буде осмишљена правилно, како би ученици у процесу игре развијали музичке способности које су од великог значаја у разредној настави“ (Милићевић-Тракиловић и сар. 2018: 150). Према наводима неколицине аутора (Милићевић-Тракиловић и сар. 2018; Павловић и Цицковић-Сарајлић 2018; Ћалић и Гркић 2013; Судзиловски, Ћалић, Ивановић 2012; Ћаушевић 2015 и др.) запажено је залагање да народну музичку традицију треба његовати али и бавити се курикулима те анализом предложених народних музичких садржаја, што је и одговорност и позив стручној јавности, педагозима, медијима са аспекта интердисциплинарног посматрања музичке педагогије и бољег позиционирања народне музичке традиције у образовању младих Републике Српске и Босне и Херцеговине. То је још један од битних разлога зашто се убудуће треба бавити и истраживачким радом који ће пружити дубља сазнања када су упитању ученици млађег школског узраста како би се унаприједио наставни процес. „Нажалост, (...) музичка традиција је потиснута у корист других музичких садржаја“ (Ћаушевић 2015: 389).

МЕТОДОЛОШКИ ОКВИРИ РАДА

Инструменти истраживања

За потребе овог рада користила су се два различита инструмента. Први инструмент тест знања сачињен је од 43 питања типа набрајања, типа надопуњавања и типа вишеструког избора. Питања су постављена по избору ис-

траживача из садржаја Наставног плана и програма музичке културе Републике Српске и из уџбеника. Међу 43 питања, на примјер, поставили смо ученицима задатак да наброје три народне пјесме које су радили на часовима музичке културе. Затим, једно од заданих питања је било да ученици наведу називе игара са пјевањем које су радили кроз реализацију наставе музичке културе. Дакле, ученици су имали задатак да заокруже тачан одговор на постављено питање: „У ливади под јасеном“ је народна пјесма или бројалица и сл. Други инструмент скала процјена Ликертовог типа сачињен је од 14 ајтема, помоћу којег су ученици вредновали народне дјечије пјесме и игре по типу Ликертове скале од 1 до 5; 1- нимало, 2- јако мало, 3- осредње, 4- у доброј мјери и 5- веома. Питања су била на примјер: Колико ти је драга пјесма „Ајде Като, ајде злато“?, Колико волиш да учествујеш у дјечијим музичким играма?, Колико волиш инструмент гајде? и слична питања.

С обзиром на обим инструмента, питања су била груписана према тематским јединицама у варијабле [вредновање народних инструмента, народних дјечијих игара, народних дјечијих пјесама, дјечијих (ауторских) пјесама и композитора]. На основу тога је извршена корелацију између груписаних питања из теста знања који је био нешто другачије структурисан по тематским јединицама у скали процјена. На примјер: Процјене о важности примјене традиционалног народног музичког стваралаштва са варијаблом процјене о музичким играма (видјети у Табели бр. 2.). На основу тога требало се установити да ли једна варијабла утиче на позитивно помјерање друге укрштене варијабле.

Предмет и циљ истраживања

Предмет овог истраживања је постојање корелације између двије значајне варијабле, а то су процјене ученика о традиционалном народном музичком стваралаштву и знања из ове области, али и између укрштених варијабли процјена различитих компоненти. Самим тим циљ истраживања био је испитати да ли постоји повезаност између поменутих варијабли из чега су произашли сљедећи задаци:

1. утврдити да ли постоји статистички значајна корелација између само-процјена и знања ученика о традиционалним народним музичким параметрима;
2. утврдити да ли постоји статистички значајна корелација између укрштених варијабли ученичких процјена различитих параметара о традиционалном народном музичком стваралаштву.

Хипотезе:

X1: Претпоставља се да постоји значајна статистичка корелација између процјена и знања ученика о традиционалном народном музичком стваралаштву свих истраживаних параметара.

X2: Претпоставља се да постоји значајна статистичка корелација између процјена параметара традиционалног народног музичког стваралаштва са процјенама различитих компоненти.

Узорак истраживања и статистичка обрада података

Истраживање је спроведено у три бањалучке основне школе: ОШ „Алекса Шантић“, ОШ „Доситеј Обрадовић“ и ОШ „Петар Петровић Његош“, на узорку од N=205 ученика. У све три школе испитани су ученици петог разреда чији узорак обухвата већи постотак ученика мушког пола у односу на женски пол. За потребе овог рада коришћена је статистичка метода израчунавања Пирсиновог коефицијента корелације. С обзиром на то да је ово истраживање по први пут урађено у Бањој Луци нема резултата са којим би се могло упо-ређивати. Зато је неопходно установити који би још од фактора утицали на сазнања о побољшању повезаности ових параметара. Било би од велике користи да се као варијабла истражи и мотивација.

3.1. Резултати и дискусија

На основу постављених хипотеза утврђени су резултати истраживања. У Табели бр.1 представљени су односи између компоненти укрштених варијабли процјена и знања гдје је уочена позитивна корелација ниских вриједности веза међу појединим компонентама. Од 36 испитаних корелација укрштених ва-ријабли које су истраживане повезано је само 13.

Табела бр. 1. Корелација компоненти укрштених варијабли процјена и знања

<i>ВАРИЈАБЛЕ</i>	Знања традиционалних народних пјесама	Знања народних игара	Знања народних инструмената	Знања композитора	Знања народних бројалица	Укупно тест знања
Процјене традиционалних народних пјесама	0,144**	0,167*	0,072	0,012	0,082	0,137
Процјене народних инструмената	0,092	0,062	0,149*	0,091	-0,026	0,109
Процјене популарних дјечијих пјесама	0,137	0,254**	0,161*	0,047	0,039	0,200**
Процјене о важности примјене традиционалног народног музичког стваралаштва	-0,051	0,131	0,032	-0,036	-0,064	-0,005
Процјене о музичким играма	0,162*	0,228**	0,105	0,015	0,065	0,207**
Процјене укупно	0,175*	0,291**	0,195**	0,100	0,034	0,235**

*Корелација значајна на нивоу 0,05

**Корелација значајна на нивоу 0,01

Занимљив податак је да знања о традиционалним народним пјесмама нису у корелацији са процјенама ученика о популарним дјечијим пјесмама и исто тако да знања о народним инструментима нису у корелацији са процјенама ученика о традиционалним народним дјечијим пјесмама. Сазнања до којих се дошло током истраживања су да знања и процјене о традиционалним народним пјесмама су у корелацији са музичким играма. Сви испитани ученици раде по истом Наставном плану и програму тако да је у овом случају битно истакнути улогу музичког педагога који ради са ученицима. С тим у вези Чаушевић истиче важност музичких игара и указује да оне „представљају неку врсту надоградње пјесмама јер се уводе разни покрети уз музику: тапшање, плескање, ходање, поскакивање, окрети, а потом се поступно уводе разни плесни кораци и фигуре па се донекле приближавају народним колима“ (2015: 385).

Између знања и процјена о традиционалним народним пјесмама видљива је корелација статистички значајна на нивоу 0,01. Пронађена је и позитивна корелација између знања народних игара и процјена о популарним дјечијим пјесмама. Параметар знања о народним играма је у корелацији са процјенама о музичким играма $r=0,228$ значајно на нивоу 0,01. Овај податак је за нас битан јер би учитељи требали посветити посебну важност развијању знања код ученика за музичку игру која би побољшала и ученичке процјене о народним музичким играма. Карактеристично је то што процјене о важности примјене традиционалног народног стваралаштва у настави музичке културе нису у корелацији са свим параметрима знања, што се може објаснити тиме да ученици о томе имају свој лични став када је ријеч о овом програмском садржају независно од њихових знања. Када дискутујемо о налазима наших истраживања очигледно је да корелација не иде у негативном правцу, осим када је ријеч о корелацији параметра знање народних бројалица са процјенама народних инструмената, међутим она није статистички значајна. На основу прегледа резултата хипотеза је дјелимично потврђена, јер нису сви параметри у статистички значајној корелацији. С обзиром на то да је на почетку овог поглавља установљен незнатан однос корелација када се укупно сагледају резултати што говори о томе да може бити у питању и недостатак ученичких знања о овој области.

Сљедећа Табела бр. 2 даје показатеље на основу укрштених варијабли процјена да ли постоји значајна статистичка корелација. Ови налази су веома важни зато што ће се из њих сазнати да ли, на примјер, процјене ученика о традиционалним народним пјесмама утичу на позитивне процјене о народним играма и да ли оне иду у позитивном смјеру. У скали процјена није изостављено вредновање популарних дјечијих пјесмама, које неки аутори издвајају из традиционалних народних музичких елемената. Међутим, истраживање показује да су оне у уској вези са народним пјесмама, односно да позитивне процјене популарних дјечијих пјесмама утичу и на позитивне процјене народних пјесмама, што указује на нове теоријске закључке.

Табела бр. 2. Корелација укрштених варијабли процјена

<i>ВАРИЈАБЛЕ</i>	Процјене традиционалних народних пјесама	Процјене народних инструмената	Процјене популарних дјечијих пјесама	Процјене о важности примјене традиционалног народног музичког стваралаштва	Процјене о музичким играма	Укупно процјене
Процјене традиционалних народних пјесама						
Процјене народних инструмената	0,519**					
Процјене популарних дјечијих пјесама	0,465**	0,382**				
Процјене о важности примјене традиционалног народног музичког стваралаштва	0,354**	0,364**	0,291**			
Процјене о музичким играма	0,260**	0,180*	0,437**	0,179*		
Укупно процјене	0,755**	0,722**	0,845**	0,515**	0,520**	

*Корелација значајна на нивоу 0,05

**Корелација значајна на нивоу 0,01

У свим параметрима уочена је позитивна корелација процјена ниских, средњих и високих веза. Процјене ученика према народним инструментима су у корелацији са процјенама традиционалних народних пјесама $r=0,519$ значајне на нивоу 0,01. Овај податак указује да би учитељи убудуће требали посветити већу пажњу народним инструментима развијајући на тај начин позитивне судове код ученика који би директно утицали и на позитивне ученичке судове о народним традиционалним пјесама што би утицало и на побољшање њихових знања. Такође, пронађена је корелација између традиционалних народних пјесама са процјенама популарних дјечијих пјесама $r=0,465$ статистички значајна на нивоу 0,01. Ниска корелација је уочена између

параметара процјене о музичким играма са процјенама важности примјене традиционалног народног музичког стваралаштва $r=0,179$ статистички значајна на нивоу 0,01. Популарне пјесме су писане претежно од стране домаћих аутора па су због тога у значајној статистичкој корелацији, што указује на то да ако ученици позитивно вреднују народну дјечију пјесму позитивно ће процјењивати и популарну. На основу резултата друга постављена хипотеза је у потпуности потврђена зато што су сви параметри (варијабле) у статистички значајној корелацији.

4. ЗАКЉУЧАК

Покушавајући да се укаже на важност етномузиколошких и педагошких истраживања, запажено је да се ова два, условно речено, правца не развијају равномјерно, а да су једнако важна. Кроз истраживање потврђено је да су она једнако значајна да би музичка традиција опстала и у данашње вријеме била адекватно реализована. Посматрано са методолошког становишта, радује чињеница да резултати и претпоставке везано за ову област говоре да су у позитивном правцу повезане процјене ученика према компонентама традиционалног музичког стваралаштва и да су у одређеним параметрима у корелацији са знањима о истраживаној области. Неопходно је истакнути и то да чак и знање о традиционалним народним играма или народним инструментима корелира са позитивним процјенама према дјечијим популарним пјесмама. То значи да знања и о овим пјесмама утичу на знања из традиционалног народног музичког стваралаштва у неким елементима. Због тога су у реализацији наставе музичке културе та знања неопходна и када је ријеч о савладавању народне музичке традиције. Све ово намеће нове истраживачке задатке који ће детаљније говорити у прилог важности програмског садржаја у оквиру реализације музичке културе у разредној настави.

ЛИТЕРАТУРА

1. Bajrektarević-Vidaković, Sofija (2004), "Muzika u obredima i običajima stanovnika Ćirkin polja: Sjećanja na prošlost i sadašnjost", *Зборник радова са научног скупа Дани Владе С. Милошевића*, Бањалука, 29-44.
2. Čaušević, Merima (2015), "Zastupljenost muzičke tradicije u kurikulumu nastavnog predmeta Muzička kultura u Bosni i Hercegovini", 4. *Međunarodni znanstveni simpozij glazbenih pedagoga „Sinteza tradicionalnog i suvremenog u glazbenom odgoju i obrazovanju 21. stoljeća“*, br. 4. Split, 377-391.
3. Ćalić, Maja R., Jelena R. Grkić (2013), "Nastava Muzičke kulture i upoznavanje učenika sa sadržajima narodne tradicije u mlađim razredima osnovne škole", *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta u Užicu*, 15, 291–304.
4. Fracile, Nice (1987), "Kontinuitet i promene u dečijem folkloru Srba i Rumuna u Vojvodini", *Referati sa naučnog skupa „Folklor i njegova umetnička transpozicija“*, 29-31. X, Beograd, 61-74.
5. Милићевић-Тракиловић, Јелена, Младен Тракиловић, Десанка Тракиловић (2018), "Дјечија музичка игра у настави музичке културе", *Нова школа*, XIII(1), 145-152.
6. *Наставни план и програм за основно образовање и васпитање* (2021) Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево; Преузето 24. 12. 2023. са: <http://www.rpz-rs.org>.
7. Павловић, Биљана, Драгана Цицковић-Сарајлић (2018), "Заступљеност српске народне и уметничке музике у основношколским наставним програмима у уџбеницима музичке културе", *Нова школа*, XIII(2), 49-61.
8. *Педагошки лексикон* (1967), Завод за издавање уџбеника Социјалистичке републике Србије, Београд
9. Станковић-Јанковић, Тања (2012), *Учење учења и емоције у настави*, Арт-принт, Бањалука
10. Судзиловски, Данијела, Маја Ђалић, Марија Ивановић (2012), "Музика и народна традиција у наставним предметима у млађим разредима основне школе", *Зборник радова Учитељског факултета у Ужицу*, 14, 255–266.
11. <https://jezikoslovac.com>; прочитано 14. 02. 2023.
12. Јоргић, Драженко (2015), *Моделу стручног усавршавања наставника*, Графомарк, Лакташи

13. Ковач, Анђелка, Мерима Чаушевић (2018), "Дјечије стваралаштво у настави музичке културе у млађим разредима основне школе", *Учење и настава*, 1, 153-168.
14. Ferović, Selma (2006), "Значај музичког наслиједа у настави Музичке/Glazbene културе у основној и средњој школи, *Научни skup Dani Vlade S. Miloševića, Zbornik radova*, 113-120.

CORRELATION OF ASSESSMENTS AND KNOWLEDGE OF MUSICAL TRADITION OF FIFTH GRADE STUDENTS OF BANJALUKA ELEMENTARY SCHOOLS

Summary:

The subject of this research is the existence of a correlation between two significant variables, namely students' assessments of traditional folk music and knowledge in this area, but also between crossed variables of assessments of different components. The research was conducted on a sample of N=205 fifth-grade students from three elementary schools in Banja Luka. Research has shown that students' assessments and knowledge are related in almost all parameters, except folk instruments and composers, whose correlation is not statistically significant. Also, the hypothesis that there is a connection between all parameters of assessments of folk music tradition (traditional folk songs, folk instruments, musical dances) as well as with popular children's songs was fully confirmed. Actively dealing with traditional musical content as well as new research will shed light on the importance of the presence of folk music tradition in elementary schools.

Keywords: assessments; knowledge; traditional music; correlation; parameters

Адреса ауторице
Author's address

Биљана М. Смаилагић
Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
biljanasmilagic@gmail.com